

кредитуванню фізичних осіб, спонукають експертів до впровадження нових вимог до кредитування, нових підходів та законів. Одним із підходів до регулювання операцій в іноземній валюті може стати також запровадження лімітів на проведення банками валютних операцій. Наразі є чинним рішення Правління НБУ «Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку». Враховуючи зміни у кредитній політиці банків у бік кредитування населення, потрібно задіяти максимальну співпрацю між банками та забезпечити позитивний вектор до змін на користь кредитування інвестицій.

Список використаних джерел

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 груд. 2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування фінансового сектору в Україні: Закон України від 5 лип. 2018 р. №2491-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-19>.
3. Про споживче кредитування : Закон України від 15 листоп. 2016 р. № 1734-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.
4. Про встановлення лімітів відкритої валютної позиції банку: Рішення Правління Національного банку України від 7 лют. 2019 р. № vr184500-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr184500-18>.
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

Іващенко В. О.,

професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТОРГІВЛЮ ЛЮДЬМИ: АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Одним із небезпечних злочинів проти волі, честі та гідності особи є торгівля людьми. Непоодинокі факти продажу за кордон українських жінок та дітей в 90-х роках минулого століття обумовили встановлення кримінальної відповідальності за цей злочин ще в 1998 році. Згодом була прийнята спеціальна нормативно-правова база щодо протидії торгівлі людьми. Також Україна є учасником універсальних міжнародних та європейських документів, спрямованих на боротьбу з цим злочином. Тому важливим залишається питання встановлення відповідності законодавства України, в тому числі кримінального, міжнародним стандартам.

Звернемо увагу, що заборонена торгівля людьми багатьма міжнародними документами. Серед них: Загальна декларація прав людини

(1948 р.), Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами (1949 р.), Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв, подібних до рабства (1956 р.), Конвенція про права дитини (1989 р.) та ін.

Базове визначення торгівлі людьми міститься в Протоколі про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [1], яка ратифікована Україною в 2004 р.

Відповідно до п. а ст. 3 згаданого Протоколу «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію проституції інших осіб або інші форми сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або звичай, подібні з рабством, підневільний стан або вилучення органів. Зауважимо, що торгівля людьми не обмежується лише вказаними сферами експлуатації.

Документ зобов'язав держав-учасниць криміналізувати торгівлю людьми, передбачив процедуру надання допомоги жертвам злочину та їх захисту.

На виконання зазначених зобов'язань, зокрема, 20 вересня 2011 р. прийнято Закон України «Про протидію торгівлі людьми» [2]. Закон визначив організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам.

Торгівля людьми визначена як здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України (далі – КК) визнаються злочином.

Відповідальність за торгівлю людьми передбачена ст. 149 КК [3]. Диспозиція, що міститься в частині першій зазначеної статті, встановила відповідальність за торгівлю людиною, а так само вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або

підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію.

Отже, крім обов'язкових елементів складу злочину, для встановлення вини особи потрібно доводити наявність суспільно небезпечного діяння, способу його вчинення та спеціальної мети.

Суспільно небезпечне діяння можливе у формах торгівлі людиною, а так само вербування, переміщення, переховування, передачі або одержання людини. Протокол, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, закріпив «торгівлю людьми» як здійснювані вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей. Як бачимо, діяння, передбачені КК та Протоколом, переважно співпадають. Переміщення людини можливе і шляхом її перевезення.

Способами вчинення злочину є використання примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію. У частинах 2 та 3 ст. 149 КК передбачені дії, поєднані з насильством, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства, та, відповідно, поєднані з насильством, небезпечним для життя або здоров'я потерпілого чи його близьких, або з погрозою застосування такого насильства. Протокол передбачив вчинення торгівлі людьми шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу. Звернемо увагу, що відповідальність за вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання малолітнього чи неповнолітнього настає незалежно від наявності способів його вчинення.

Метою торгівлі людьми є експлуатація. Відповідно до п. 1 примітки до ст. 149 КК під експлуатацією людини слід розуміти всі форми сексуальної експлуатації, використання в порнобізнесі, примусову працю або примусове надання послуг, рабство або звичаї, подібні до рабства, підневільний стан, залучення в боргову кабалу, вилучення органів, проведення дослідів над людиною без її згоди, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, примусову вагітність або примусове переривання вагітності, примусове одруження, примусове втягнення у зайняття жебрацтвом, втягнення у злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах тощо. Повного переліку можливих сфер експлуатації закон про кримінальну відповідальність України не визначає, так само, як і Протокол.

Крім розглянутого, в ч. 2 ст. 149 КК передбачено відповідальність за вчинення злочину щодо неповнолітнього або щодо кількох осіб, або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища. Ч. 3 ст. 149 КК встановлено

відповідальність за дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо неповнолітнього його батьками, усиновителями, опікунами чи піклувальниками, або вчинені щодо малолітнього, або організованою групою, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки.

Отже, можна зробити висновок, що в Україні створена спеціальна правова база з протидії торгівлі людьми, а кримінальне законодавство приведено у відповідність до основних положень міжнародних документів. Тому судові та правоохоронні органи мають забезпечити притягнення винних у торгівлі людьми до кримінальної відповідальності, а також призначення справедливого покарання за цей злочин.

Список використаних джерел

1. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 лист. 2000 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791.

2. Про протидію торгівлі людьми: Закон від 20 верес. 2011 р. № 3739-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

3. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Катеринчук К. В.,

професор кафедри спеціально-правових дисциплін Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІ ТЯЖКОГО ТІЕСНОГО УШКОДЖЕННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Основний закон нашої держави визначає життя та здоров'я особи пріоритетними блага поміж усіх інших (ст.3). Саме тому, правове забезпечення охорони прав та свобод людини і громадянина є першочерговим завданням (ч. 1 ст. 1) Кримінального кодексу України (далі – КК України). В розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Особливої частини КК України визначено відповідальність за злочини з підвищеною суспільною небезпечністю – проти життя та здоров'я особи. Даний розділ КК України має оціночну термінологію, яка є дискусійною та викликає ускладнення, особливо це стосується злочинів проти здоров'я особи.

Спірні питання щодо особливостей кваліфікації злочинів проти здоров'я особи роз'яснено в Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 7 лютого 2003 р. № 2. Щодо визначення ступеня тяжкості тілесних